



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus III. De Impedimentis dirimentibus matrimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

Tertia difficultas est, de voto suscipiendi sacros ordines. De hoc, si antecedit sponsalia, dicendum est, quod voti præter impedimentum impediens, non tamen dirimens matrimonium contrahendum. Ratio primi est ex n. 1962. quia observantia talis voti, ad quam ejusmodi votens naturaliter obligatur, non potest consistere cum statu conjugali, in quo saltem reddere debet alteri debitum exigenti; quod observantia voti repugnat. Si autem votum illud emittatur post sponsalia pure contracta, cum juri sponse per illud derogari non possit; non impediatur votens à matrimonio contrahendo cum illa; nam quoad præjudicium ejus, votum non tenet; impediatur tamen à contrahendo cum alijs; quia, quoad has, quibus ante non fuit obligatus, ad contrahendum cum illis matrimonium, votum tenet; cum in hoc, quoad illas careat omni eorum injusto præjudicio.

1971. Quoniam autem frequenter contingit, quod in examine pro animarum cura illi, qui periculum examinandorum facere jubentur, ab illis exigant quiddam, vel definitionem singulorum impedimentorum, etiam eorum, quæ usu antiquata sunt, ut illis facilitatem hoc loco præstem, notandum, cum quæritur, quid sit hoc vel illud impedimentum tantum impediens, quod ortum habet ex delicto: respondendum esse, quod sit delictum, ducens originem (v. g. ex incestu cum consanguinea uxoris, vel sponsæ de futuro, vel ex Raptu alienæ sponsæ; vel ex uxoricidio sine judicio, & sic de alijs) cui ex constitutione Ecclesiæ annexum est impedimentum, quo stante, validè quidem, sed non licitè, à tali matrimonio contrahi potest.

Si autem sit unum ex impedimentis tantum impediens, quæ originem non ducunt ex delicto; distinguendum est; nam si quæstio fiat de impedimento ex interdico, seu vetito Ecclesiæ, tempore feriato, vel Catechismo, respondendū erit, esse circumstantiā, quæ stante constitutione Ecclesiæ, matrimonium contrahere non licet; Si autem de voto, vel sponsalibus, quod sit circumstantia, qua stante jure naturali, ac divino præcisè prohibente illicitum est matrimonium contrahere.

Tom. IV.

Intelligenda enim est hic prohibitio de lege, actum præcisè prohibente, non annullante. Nam stantibus his impedimentis tantum impediens, actus quidem illicitè fit, sed non nulliter, & invalidè, quantum est, vi illorum.

Ad extremum quæres, an impedimenta solum impediens matrimonium contrahendum, quæ nascuntur ex delicto, adhuc hodie valeant? *Res. negativè*, ut jam diximus in prædictis; & hoc ex communi Doctorum consensu, ut videri potest apud Sanchez l. 7. hic d. 17. qui n. 8. docet, jam diu eam invaluisse consuetudinem, ut affectus aliquo ex his impedimentis, nullà dispensatione petita, ineat matrimonium, & quidem licitè, ut habet n. 9. quod maximè confirmat ex Navarro, qui, etsi centum vitæ annos compleverit, & ex diversissimis regionibus orbis in decidendis conscientia casibus requisitus, ac diu etiam Romæ versatus, in *Summa Latina* c. 22. n. 75. & 85. affirmat, se in tanta ætate nec vidisse, nec audivisse, in his impedimentis peti dispensationem; ex hoc enim satis clarè liquet leges illas, præfertim, cum non omnes fuerint Pontificiæ, sed conciliorum provincialium, legitimè abrogatas esse.

ARTICULUS III.

De Impedimentis dirimentibus matrimonium.

Impedimenta matrimonium contrahendum, vel ijs stantibus contractum, dirimentia, comprehenduntur his verbis: *Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas;*
Si sis affinis, se fortè coire nequibus;
Si Parochi, & duplicis desit presentia vestis;
Raptæ sit mulier nec parti reddita tui;
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

Ex quo colliges, hodie, & post Tridentinum, esse sedecim impedimenta matrimonium dirimentia. 1. errorem; 2. conditionem; 3. votum, intellige *solemnem castitatis*; 4. cognationem spirituales; 5. cognationem legalem; 6. cognationem carnalem (nam hæc tres species comprehensæ sunt in illis verbis, sub voce *cognatio*) 7. crimen, nimirum adulterij, vel

Q99

vel

vel conjugicidij. 8. cultus, seu religionis disparitatem. 9. vim, seu coactionem vel præcisam seu absolutam, vel conditionalem, per metum incussum. 10. ordinem, intellige *sacrum*; 11. ligamen, seu matrimonium actu constans; 12. honestatem, seu justitiam publicam. 13. affinitatem; 14. impotentiam coeundi. 15. defectum præsentiae Parochi, & testium; 16. Raptum; cum autem de singulis jam actum sit in præmissis; pauca solum in favorem, & majorem examinandorum facilitatem per modum examinis subjiciemus.

§. I.

An sit peccatum, contrahere, cum impedimento dirimente?

1974. Esse peccatum grave, certum apud omnes, ait Castropalaus *D. 4. de sponsal. p. 3. n. 2.* cum taliter contrahens opponat se gravi vel Ecclesiae, vel naturae legi, secundum quam tale impedimentum inductum est. Cum autem transgressio legis ponatur in ea specie peccati, in qua specie est bonitas virtutis intenta per legem, cui opponitur, seu quam excludit, spectandus erit finis legum, quibus irritatur matrimonium stante tali circumstantia, cui impedimentum, dirimens matrimonium, annexum est, ut salva stet bonitas virtutis, cujus observantiam, saltem negativam, hoc est, non læsionem, lex actum, illi oppositum irritans, intendit.

1975. Porro, per legem, quæ irritum reddit matrimonium, contractum *cum errore in persona, vel conditione, raptu, vel vi, intendi honestatem* seu bonitatem justitiæ, consequenter ejus læsionem prohiberi, ne alter in re tam gravi, lædatur in jure suo, docet Castropalaus *cit. n. 2.* Ex quo fit, quod, qui scienter cum tali impedimento contrahit, committat peccatum injustitiæ contra alterum illud ignorantem. Idem dicendum est, si, habens impedimentum, ligaminis, matrimonium contrahat. Nam in hoc casu non tantum conjugii, cui prius per matrimonium adhuc durans, obstructus est; sed etiam alteri, quem sibi de facto copulat, injuriam irrogat. Similiter peccat contra justitiam contrahens cum impotentia perpetua vel abso-

luta, vel respectiva; aut non servatæ formæ Tridentini de præsentia Parochi, & testium; ubi hoc Concilij decretum viget. Nam in primo graviter decipitur alter; cum simuletur, quod ei constituitur jus in corpore contrahentis ad usum conjugalem, quod non potest; & in altero, cum ea forma præscripta sit, ne uni conjugum fiat injustitia illum defraudando, prætentâ nullitate matrimonij, de quo utpote clam contracto, Ecclesiae non constat.

Denique contrahens cum impedimento criminis peccat contra justitiam vindicativam; cum voto, cultus disparitatem, vel ordine, contra virtutem Religionis; contra pietatem, si cum affinitate, vel cognatione; contra justitiam legalem, si cum impedimento publicæ honestatis. Nam harum virtutum bonitatem moralem, directè respiciunt leges ea impedimenta stauentes; ergo per n. priorum transgressio earum constituitur in specie peccati opposita bonitati talis virtutis.

§. II.

De impedimento ex errore.

Error, prout hic accipitur, est impedimentum dirimens matrimonium defectu consensûs, quem excludit, requisiti ad substantiam matrimonij. Cum enim error faciat, ut objectum, circa quod versatur, sit falsò cognitum, atque adeò non cognitum ipsum; sed aliud, secundum rationem, quâ per errorem proponitur, eo ipso etiam facit, quod circa illud, secundum eam rationem non sit voluntarium, seu consensûs, ut dictum est à n. 1067. Ex hoc autem sequitur, quod error circa individuum personæ faciat irritum errantis matrimonium cum illa, cum excludat consensum in eandem, sine quo non stat matrimonium cum illa ex dict. supra. Unde quando error est circa substantiam, seu individuum personæ, vel etiam qualitatem, quæ redundat in substantiam, error jure naturæ præstat impedimentum dirimens matrimonium ex dict. à n. 1067. quando autem error versatur circa substantiam, vel qualitatem, quæ redundat, vel non redundat in substantiam dictum est loco jam cit. Unde cum error est

est circa *solum* qualitatem, quæ scilicet non redundat in substantiam, hoc est, cui contrahens intentionem suam non alligavit simpliciter, matrimonium non vitatur ex *num.* 1073. & seq. excipe nisi sit circa qualitatem conditionis servilis, ut patebit ex *q. seq.* hoc impedimentum est juris naturalis; cum faciat deficere consensum ad matrimonium cum tali persona jure naturæ requisitum. Unde non subest dispensationi. Est tamen ab ipsomet errante auferibile, si cognito errore, ac defectu consensûs in hanc personam præstet liberè consensum legitimum in eam. Reliqua, quæ circa hoc impedimentum in quæstionem venire possunt, tradidimus à *n.* 1067.

§. III.

De impedimento ex conditione.

1978. *Conditio* prout hic accipitur, est impedimentum, constitutione Ecclesiæ dirimens matrimonium, ratione status servilis in uno contrahentium, ab altero ignorati. Not. autem, quòd conditio servilis non dirimat matrimonium servi cum serva, esto contrahant invitis Dominis: secus est de matrimonio liberi cum serva, vel servi cum libera, sed non nisi servitus sit à libero ignorata, ex dictis *n.* 1039. & antecedat matrimonium liberi, servitutem ignorantis, ex dict. loc. cit. Habet vim dirimendi matrimonium jure solum Ecclesiastico ex *n.* 1041. esto servitus sit solum temporalis, si in re subsit ex *n.* 1041. Hinc matrimonium liberi cum muliere, quam per errorem credebat esse ancillam, seu servam, cum in re non sit, omnino valet, ex *n.* 1041. quod accipe cum data ibid. limitatione. Ubi homo liber advertit, servam esse, quam accepit, putans liberam, potest eam relinquere thoro, & cohabitatione separatam; & transire ad alia vota post judicium Ecclesiæ, de nullitate matrimonij, si post notitiam conditionis, nec factio in eam consensit, ex *n.* 1445.

1979. Not. autem, hæc intelligi de *servis propriè dictis*, ut monuimus *n.* 1446. sciendum enim, olim apud veteres Romanos, ut constat *l. 1. Instit. de jure personarum*, alios fuisse *liberos*, quibus naturali facultate licebat facere, quidquid libebat, extra id, quod vi, aut jure prohibetur; alios *servos*, qui hanc libertatem non habebant, sed ex constitutione juris gentium

Tom. IV.

alterius dominio contra naturam subiecti sunt. Inducebatur autem servitus. 1. natiuitate. Nam nati ex serva, seu ancilla, licet pater esset liber, servi fiebant. 2. captivitate. Nam capti ab hostibus fiebant servi; secus tamen est hodie inter Christianos. 3. venditione. 4. condemnatione mortis propter crimen. Et hæc conditio servilis à libero, vel liberâ ignorata dirimit matrimonium liberæ cum servo, vel liberi cum serva; cujus ratio est, quia aliàs in hoc contractu non servaretur æqualitas, ut dicitur *c. 2. 3. & ult. de conjugio servorum*, & *c. si quis ingenuus. 29. q. 2.* Nam liber plenam sui corporis potestatem alteri concedit; secus autem servus; cum ratione servitutis impediatur; probabilius est, hoc impedimentum esse juris tantum Ecclesiastici, ut fusc probat Castropalaus *d. 4. de sponsal. p. 5. q. 1. n. 3.*

§. IV.

De impedimento ex voto solenni.

Agitur hic de *solo voto castitatis*, non secundum se (nam sic non habet vim dirimendi matrimonium contrahendum ex *n.* 971. & seq.) sed *solenni*, de quo ex professo actum est *tit. 6. hic à n.* 966. Unde votum hoc loco definitur, impedimentum dirimens matrimonium tali voto affecti contrahendum, aut eo stante contractum, ut constat ex dict. loc. cit. Solennitas porro, vi cujus votum castitatis dirimit matrimonium contrahendum, vel eo stante contractum, voto castitatis emisso in professione Religiosa, vel susceptione ordinis sacri non convenit ex natura rei, & ex se præcisè, sed ex solâ Ecclesiæ constitutione, ex dictis à *n.* 971. Unde jure hodierno nullum votum castitatis vim matrimonij diremptivam *titulo solennitatis*, habet, nisi ex eo, quòd in professione religiosa, vel sacri ordinis receptione emittatur ex *n.* 972. Et ideo est impedimentum jure Ecclesiastico dispensabile, quo per dispensationem sublato, dispensatus solvitur à statu Religiosæ professionis, cum ei sit essentialis ex *n.* 946. Si autem votum solenne castitatis superveniat matrimonio prius rite contracto, non dirimit illud, *si consummatum sit* ex *n.* 444. dirimit tamen *ratum tantum*, si professio religiosa; non autem, si tale votum emissum sit in susceptione sacri ordinis ex *n.* jam citato.

Q99 2

§. V.

§. V.

De impedimento, ex cognatione spirituali.

Cognatio spiritualis est impedimentum
1981. constitutione Ecclesie dirimens matrimonium inter conjunctos vinculo spiritualis cognationis, de qua jam egimus supra titulo 11. à n. 1087. est impedimentum juris tantum Ecclesiastici per n. 1088. & quidem perpetuum ex n. 1091. inductum est ob reverentiam, quæ à baptizatis, vel confirmatis debetur baptizanti, vel confirmanti, ac Patrinis ex n. 1088. nascitur ex folio baptismi vel confirmationis collatione & receptione. n. cit. olim triplex erat, paternitas, compaternitas, & fraternitas; inter quos olim contrahebatur compaternitas, exposuimus *n. eodem*: hodie restricta est. 1. ne à viro transfundatur in uxorem; 2. ne pariat impedimentum inter ministrum sacramenti, & Patrinus; Fraternitas autem quæ erat olim, hodie sublata est omnino per n. 1092. sicut etiam Catechismus, qui erat cognatio legalis imperfecta, ut diximus cod. Tit. & superius à n. 1949.

1982. Baptizans & levans filium Pagani, vel Judæi, non contrahit cognationem spirituales cum ejus parentibus; secus, si baptizet, vel levet filium hæretici, ex n. 1095. Patrinus baptismi per Procuratorem, contrahit hanc cognationem; non autem Procurator ex n. 1096. contrahitur à Ministro etiam Laico, non autem à Patrino ex baptismo privato in casu necessitatis, & non solenni, ex n. 1098. & seq. nec contrahitur à Patrinis, cum solæ ceremoniæ baptismi suppleantur in templo ex n. 1103.

Juxta jus antiquum unus tantum Patrinus esse debebat in Baptismo; juxta Tridentinum autem ad summum duo, unus, & una ex n. 1104. Nec plures licite admittit Parochus ex n. 1105. & 1109. nec in hoc dispensat Episcopus ex n. 1105. Si tamen plures levarent, omnes hanc cognationem contraherent n. 1109. In confirmatione autem, etiam hodie, tantum unus, vel una ex n. 1106. Patrini in Baptismo debent esse baptizati, & in confirmatione confirmati ex n. 1107. potest autem agere Patrinum quilibet fide-

lis, rationis compos, nec specialiter prohibitus, cujuscunque ætatis ex n. 1108. ad quos porro se extendat hoc impedimentum, dictum est à n. 1091.

§. VI.

De impedimento ex Cognatione legali.

Cognatio legalis, de qua egimus hoc libro *tit. 12. à n. 1117.* est impedimentum, Ecclesie constitutione dirimens matrimonium eâ stante contrahendum, vel contractum, inter cognatos legaliter, per n. 1119. est impedimentum juris tantum Ecclesiastici, ex n. cod. alia est perfecta, alia imperfecta per n. 1117. dividitur in tres lineas, nimirum *rectam*, quæ constituit paternitatem legalem; *lateralem*, quæ constituit Fraternitatem legalem; & *alteram*, quæ dicitur affinitas legalis, quæ porro personæ afficiantur hoc impedimento, colligi potest ex dictis à n. 1118. Prima tamen species cognationis legalis, nempe Paternitas, non extendit se ad alias personas adoptato conjunctas in linea recta, nisi quæ tempore adoptionis erant in potestate adoptati per n. 1124. & hæc cognatio legalis in linea recta, & laterali, etiam hodie impedimentum præstat de jure. Affinitas autem legalis, ex communi consensu Doctorum n. 1120. in quantum hæc cognatio præstat impedimentum dirimens inter cognatos legaliter, secundum aliquos nascitur etiam ex adoptione imperfecta, n. 1121. probabilius, ex sola perfecta, seu arrogatione. n. cod. Paternitas, & affinitas legalis præstat impedimentum perpetuum ex n. 1123. Fraternitas autem legalis, solum temporale, durante adoptione per n. 1123.

§. VII.

De impedimento ex cognatione carnali seu consanguinitate.

Cognatio carnalis, seu consanguinitas, de qua diximus *tit. 14. à n. 1176.* est circumstantia certarum personarum ratione vinculi seu propinquitatis ortæ ab eo, quod descendant ab eodem sanguine, seu proximo stipite per carnalem propagationem, ratione cujus inter eos matrimonium

monium validè contrahi non potest. Jure antiquo cognatio carnalis præstabat impedimentum dirimens usque ad septimum gradum per n. 1229. hodie autem solum ad quartum gradum inclusivè tam in linea recta, quam obliqua, à n. 1185. & seq. solum tamen primum gradum in linea recta præstare impedimentum dirimens jure naturali, & divino, communis tenet; in ulterioribus autem, probabilibus, jure solum Ecclesiastico ex n. 1190. & 1199. quid porro sit arbor consanguinitatis, stipes, gradus, linea recta, obliqua, tam æqualis, quam inæqualis? dictum est à n. 1178. Quomodo autem computandi sint gradus consanguinitatis jure Canonico? quomodo jure civili? à n. 1181. Computus graduum secundum jus Canonicum, in utroque foro servatur, in ordine ad matrimonium; in ordine verò ad successiones, & hereditates, computus juris civilis, juxta dicta n. 1182.

§. VIII.

De impedimento ex crimine.

198. Crimen est impedimentum, indutum in certos adulteros, vel conjugicidas, constitutione Ecclesiæ dirimens matrimonium inter complices delicti. De hoc impedimento egimus *tit. 7. à n. 975.* est impedimentum perpetuum, ex n. 985. & juris tantum Ecclesiastici ex n. 975. dicitur inter certos adulteros, & conjugicidas. Nam 1. adulterium non præstat hoc impedimentum adulteris, nisi conjunctum, vel cum fide data præsentis, aut futuri matrimonij cum superstite, post alterius mortem incundi, vel cum conjugicidio juxta n. 976. & seq. ad hoc impedimentum incurrendum ex adulterio, sine conjugicidio, non sufficit solum adulterium, nec sola promissio matrimonij, sed requiritur utrumque. nec sufficit etiam fides data cum adulterio solum materiali, nec cum copula non consummata, & perfecta; nec adulterium formale, si fides data sit prius, quam adultera sciret alterum conjugatum. Ut autem dicatur ignorasse circumstantiam conjugij, sufficit, juxta Sanchez ignorantia etiam crassa, & supina ex dictis à

n. 983. & notandum, ut adulterium inducat impedimentum, quia conjunctum cum matrimonio contracto de facto, non de jure inter adulteros, aliquos censere, sufficere tale matrimonium solius facti, esto nullitas ejus proveniat ex sola clandestinitate simpliciter, seu ob neglectam formam Tridentini; ut diximus n. 986. probabile tamen est, requiri matrimonium, quod aliàs foret validum, si alter conjunx non viveret, ex n. eod. Promissio seu fides data de matrimonio etiam conjuncta cum adulterio perfecto, & formali, non præstat adulteris impedimentum dirimens, nisi sit vera, pura, & acceptata ex dict. à n. 987. Probabilius autem est, non sufficere, quòd alter præcisè non contradicat n. 988. nec etiam, nisi promissio, & adulterium fiat vivente altero conjuge, ex n. 989. & durante eodem conjugio, ex n. 992. nec si data fides ante adulterium utrinque sit revocata ex n. 993. & seq.

Conjugicidium dirimit matrimonium 1986.

inter complices delicti solum in duplici casu. 1. si unus conjugum cum alio machinatus est in mortem sui conjugis, esto nullum intercesserit adulterium; deinde, si unus tantum machinatus est conjugicidium conjunctum cum adulterio ex n. 996. Notandum autem solam machinationem mortis in vitam alterius conjugis, nisi effectu secuto, non præstare hoc impedimentum, esto facta sit ab utroque; vel ab uno cum interventu adulterij n. 1000. nec sufficit etiam effectu secuto, nisi facta sit ex intentione incundi matrimonium cum alio certo, si unus conjugum occidit; vel cum conjuge superstite, si occidit extraneus n. 1002. & probabile est, debere illam intentionem esse externè manifestatam ex n. 1003. & seq. Idem impedimentum incurritur ex eade, tam mariti, quam uxoris per n. 1010. Valde probabile est, hoc impedimentum non contrahi ab ignorante, hanc poenam esse annexam delicto ex dictis à n.

1011. & seqq.



§. IX.

De impedimento ex cultûs disparitate.

1987. De hoc impedimento egimus *tit. 9. à n. 1039.* Cultu disparēs sūnt, qui non sūnt ejusdem, sed diversa Religiois, & fidei; hæc disparitas cultûs inter baptizatum; & non baptizatum, reperitur; est Ecclesiæ constitutione dirimens matrimonium inter eos contrahendum, aut contractum juxta n. 1059. & est impedimentum juris tantum Ecclesiastici ex n. 1060. non extendit se ad matrimonia fidelium cum hæreticis dirimenda per n. 1061. & seq. hæc tamen conjugia, ubi adest morale, seu prudens periculum perversionis; illicita sūnt, per n. 1062. præsertim, si fiant cum pacto, ut omnes liberi sequantur parentis hæretici fidem, ex n. 1065. & seq. Et si autem unus conjugum infidelium conversus ad veram fidem, altero ab eo vel physicè, vel moraliter discedente, licitè, validèque contrahat matrimonium cum fidei, per hoc dissolvendo prius vinculum cum infidei; hoc tamen concessum non est, si conjuges fideles in infidelitatem lapsi sūnt, & unus eorum facti penitens, ad fidem revertatur, altero in pertinacia persistente ex n. 1066.

§. X.

De impedimento ex vi, seu coactione.

1988. *Vis, seu coactio*, prout hic accipitur, est impedimentum dirimens matrimonium defectu consensûs per eam exclusi, prout de jure requiritur ad valorem matrimonij, de hoc egimus *tit. 1. à n. 389.* Vis alia est præcisâ, seu absoluta; alia conditionalis; vis, seu coactio solum conditionalis, non tollit voluntarium simpliciter; nec excusat à culpa contra legem naturalem; secus, vis absoluta ex dict. à n. 390.

1989. Vis præcisâ, seu absoluta dirimit matrimonium jure naturæ ex n. 391. & seq. coactio autem conditionata, seu metus alius est gravis, & cadens in constantem virum; alius tantum levis, ut exposuimus n. 393. & seq. Metus etiam gravis, & cadens in constantem virum, si proveniat à causa solum naturali, nec jure naturali, nec jure positivo invalidat sponsalia de futuro, vel de præsentibus ex n. 296. idem tenendum est de metu gravi, & cadente in constantem virum, *jussè incussò à causa li-*

bera ex n. 397. & à fortiori, de metu levi etiam injustè incussò, & directè ad extorquendum consensum ex n. 298. & seq. licet oppositum aliqui sentiant à *num. cit. & seq.*

Metus autem gravis, *injustè, ac directè* incussus ad extorquendum consensum, irritum facit matrimonium non tantum jure positivo, sed probabilius etiam jure naturali à n. 407. Et hoc procedit, si metus ille incussus sit ab uno contrahentium, sive ab alio, si directè intendit extorquere consensum; sponsalia tamen de futuro ex tali metu, nec jure natura à *num. 407.* nec jure positivo irrita sūnt, n. 426. sed tantum irritanda, ex n. 431.

Metus exhæredationis injustè incussus & directè ad extorquendum consensum à liberis, invalidat matrimonium utraque jure ex n. 486. hic metus *injustè* incussus liberis à parentibus, quoties ejus minæ, vel ipsa exhæredatio contingit propter matrimonium à liberis initum, contra voluntatem parentum, quam in tali calidè prætere poterant ex n. 487. probabilius est, *injustè* exhæredari filium ex hoc, quod nupserit indigno, si prius non recusavit nuptias cum dote oblatas, nec luxuriosam simul vitam elegit ex n. 497. an, & quale impedimentum matrimonio præstat metus amittendæ dotis; item metus pœnæ, à Dominis, vel Magistratibus Laicis statuta? exposuimus à n. 433.

§. XI.

De impedimento ex Ordine Sacro.

De hoc impedimento à nobis actum est *tit. 6. à n. 938.* Notandum autem, quod prima tonsura, vel quatuor minores ordines matrimonio contrahendo nullum præstant impedimentum per n. 938. contracto tamen matrimonio ejusmodi Clerici amittant beneficia prius obtentâ, cum exceptione in n. cit. Ordo facit sic ordinato præstat impedimentum dirimens matrimonium ab eo contrahendum, aut eo stante, sine dispensatione contractum ex n. 942. non autem si prius sit rite contractum ex n. 947. Ordo facit vim dirimendi matrimonium non habet ex se, & jure naturali, vel etiam positivo divino ex n. 941. obligatio servandi continentiam, quam habet Clericus ordinatus in sacris, non est de essentia status Clericalis, etiam in

in facris, ex *n. eod.* nec illi annexa est ex natura rei per *num. 942.* sed sola Ecclesiae constitutione per *n. eund.* & probabiliter immediate ex voto solenni castitatis, mediate autem ex Ecclesiae precepto ex *n. 944.* saltem in casu, quo à Clerico non regulari tacite votum castitatis in receptione sacri ordinis emissum est; si enim per malitiam ab eo omissum esset, adhuc teneretur sic ordinatus ad continentiam, sed immediate vi precepti, ex *n. 954.* & tali casu adhuc maneret inhabilis ad matrimonium jure contrahendum, ex *n. 956.* & seq. quando autem dicitur, quod alia sit causa Clerici, alia Monachi, quoad obligationem servandi continentiam, illa alienitas, seu differentia non sita est in eo, quod Clerici non regulares ad continentiam servandam non teneantur ex voto; sed solo Ecclesiae precepto; regulares autem ex voto: sed in hoc, quod, licet ambo teneantur ex voto, tamen Clerici non regulares id non habeant ex vi status Clericalis in sacris; secus Regulares, vi status sui regularis, eò quod illa obligatio pertinet ad essentiam status Religiosi; non autem status Clericalis, ex *n. 942.* & 946.

§. XII.

De impedimento Ligaminis.

De hoc egimus *tit. 4. à n. 729.* per *ligamen* hic intelligitur matrimonium actum consistens inter duos; & est impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, aut eo stante contractum ab uno conjugum cum alio, seu alieno, juris divini positivi, non naturalis ex dicto à *num. 738.* & procedit, licet primum matrimonium sit tantum ratum; secundum autem etiam consummatum; imò & juratum ex dicto à *n. 733.* primum autem matrimonium ratum tantum nullà potestate humana nisi summi Pontificis solvi posse, sic, ut conjugibus illis transire liceat ad alia vota probabilissima sententia tenet, ut retulimus à *n. 1611.* alijs tamen hoc negantibus à *n. 1621.* solvitur tamen secutà professione religiosa per *n. 1609.* post legem Evangelicam, etiam infidelibus polygamia, seu uxorum simultanea pluralitas illicita est ex *n. 749.* & horum matrimoniorum consummata, imò etiam rata tantum, nullà potestate humanà dissolvi possunt ex *n. eod.* & seq. possunt tamen in casu,

quo infidelis ad fidem conversus est, altero in perfidia remanente, ac converso pacificè convivere recusante, juxta *n. 742.* Tunc tamen prius matrimonium in infidelitate contractum ex unius conversione non solvitur ipso facto, sed contracto matrimonio cum fidei *n. 755.* & seq. quae notitia de obitu prioris conjugis requiratur, ut alter conjugum licitè transeat ad secunda vota; dictum est à *n. 2830.*

§. XIII.

De impedimento publicae honestatis seu justitiae.

Impedimentum publicae honestatis est *1994.* propinquitatis personarum, proveniens ex sponsalibus, dirimens matrimonium contrahendum, aut eà stante contractum à quolibet sponforum cum consanguineis alterius; ut exposuimus *tit. 1. à n. 191.* ubi, Cur hæc propinquitas, Ecclesiae constitutione, dictum effectum producens, vocetur publicae honestatis, vel justitiae; expositum est. Est impedimentum juris tantum Ecclesiastici per *n. 392.* & quidem perpetuum ex *n. 195.* non datur nisi inter sponsum, & consanguineos sponsae; ac inter hanc & consanguineos sponsi ex *n. 194.* nò autem inter eorum affines, aut consanguineos ad invicem, per *n. eund.* & seq. Nascitur ex sponsalibus tam de futuro, quam praesenti, iisque puris, certis, nec factis in praedictum priorum sponsalium ex *n. 196.* & quidem juxta jus antiquum etiam ex invalidis praeterquam ex defectu consensûs ex *n. 202.* hodie autem, & jure novo solum ex validis per *num. 208.* & seq. Olim extendebat se usque ad quartum gradum, per *n. 223.* & quoad hoc nihil mutatum est à Tridentino, quando nascitur ex sponsalibus de praesenti ex *n. 223.* si autem provenit ex sponsalibus de futuro, hodie non excedit primum gradum ex *n. 223.* an verò nascatur ex sponsalibus principio validis, sed postea sponforum consensu mutuo dissolutis? diximus à *num. 206.*

§. XIV.

De impedimento ex affinitate.

De affinitate specialiter actum *tit. 14. 1995.* à *n. 1211.* ubi etiam exposuimus, qualiter jure civili, qualiter canonico accipiatur. Jure civili non nascebatur ex copula fornicaria; secus de jure canonico, à *n. 1212.*

& seq. & in ordine ad præstandum impedimentum matrimonio non attenditur affinitas secundum leges, sed secundum sacros canones ex n. eod. Non nascitur ex copula, nisi perfecta, & consummata per n. 1213. & de jure canonico tam fornicaria, quam conjugali per n. 1215. ex affinitate non nascitur affinitas per n. 1214. & n. 1223. Unde inter consanguineos viri, & mulieris, inter quos habita est carnalis copula, nulla est affinitas, nullum impedimentum exinde, per n. 1214. & seq. sed tantum inter virum, & consanguineos mulieris cognita ab illo, ac inter istam, & consanguineos viri. Consanguinei talis mulieris, in eo gradu, & linea, sunt affines viro, in quo gradu, & linea, sunt consanguinei mulieris, & vicissim consanguinei viri in eo gradu & linea sunt affines mulieris, in quo gradu & linea sunt consanguinei viri, juxta regulam in n. 1225. ubi etiam n. 1227. dedimus regulam construendi arborem affinitatis.

Affinitas, saltem de jure canonico, habet suos gradus per n. 1228. & alia est legitima, alia illegitima ex n. 1217. & seq. Utraque dirimit matrimonium inter affines, ex n. 1216. & seq. jure tamen solum Ecclesiastico, etiam in primo gradu tam lineæ rectæ, quam transversæ, seu lateralis per n. 1231. & seq. & quidem perpetuo ex n. 1216. & seq. olim utraque extendit se ad septimum gradum inclusivè; hodie autem legitima, solum ad quartum; illegitima ad secundum duntaxat gradum inclusivè, per n. 1229. de penis autem contrahentium in gradu prohibito, dictum est à n. 1238. Affinitatis tria sunt genera, ex n. 1218. ubi in seq. expositum, quomodo & quando, primum, secundum, & tertium genus affinitatis contrahatur. Cæterum genus non mutat gradum affinitatis ex n. 1219. inter consanguineos viri, & mulieris, inter quos copula intercessit, nasci potest affinitas secundi, & tertij generis, per n. 1220. secundum, & tertium genus in ordine ad matrimonia, jure canonico non attenditur ex n. 1223. attenditur tamen quædamque in alijs causis per n. jam citatum.

§. XV.

De impedimento ex impotentia.

De impotentia agitur tit. 15. à n. 1261. est vitium corporis naturale, vel accidentale, impediens coitum, per n. 1273. Talis impotentia coeundi, seu exercendi copulam perfectam, seu naturalis, five accidentalis, præstat impedimentum impotenti, dirimens matrimonium contrahendum, aut eo stante contractum; ex n. 1265. & seq. & quidem quoad omne matrimonium, si sit naturalis absoluta, & perpetua; vel si respectiva, solum cum illo, respectu cuius impotens est, non respectu aliorum, per n. 1266. non autem si solum sit temporalis per n. 1268. est impedimentum juris naturalis ex n. eod. nascitur vel ex frigidityte in viro, n. 262. vel ex nimia arctitudine in femina per n. eund. vel ex maleficio, aut alia causa extrinseca in alterutro, aut utroque per n. eundem. Sterilitas nullum parit impedimentum matrimonio per n. 1272. nec impotentia superveniens matrimonio rite contracto, etiam rato tantum ex n. 1274. & seq. nec senium, vel infirmitas ex n. 1284. & seq. quid dicendum de hermaphroditis, enouchis, & spadonibus, constat ex n. 1286. & seq. de impotentia ex parte mulieris, & ad quid teneatur, diximus à n. 1289. & impotentia dubia, à n. 1294. an conjunctus potens, & quando ac qualiter reclamare possit contra matrimonium ex impotentia alterius? à n. 1296. an matrimonium ob unius impotentiam dissolutum restaurari, & quomodo debeat à n. 1309.

§. XVI.

De impedimento ex clandestinitate.

Hoc impedimentum inductum est jure Tridentini: unde clandestinitas hic supponit pro defectu formæ à Tridentino præscriptæ in contractu matrimoniali, nimirum ut fiat *in facie Ecclesie*, seu in præsentia Parochi, & testium; de illo egimus tit. 3. à n. 632. olim matrimonium contractum cum tali defectu, seu cum dicta clandestinitate, validum erat, sed illicitum, ex n. 633. hodie autem, ubi decretum

tum Tridentini publicatum est, non tantum est illicitum (nam quoad hoc nihil innovatum est) sed etiam invalidum propter inhabilitatem contrahentium ad sic contrahendum, inductam à Tridentino per n. 635. Neque per hoc ab Ecclesia in materia hujus sacramenti, facta est ulla mutatio formalis, ut expositum est à n. 1887. sponsalia autem de futuro etiam hodie non tantum validè, sed etiam licitè sunt clandestinè per dicta à n. 123.

1998. Decretum Concilij, irritans matrimonium simpliciter clandestinè celebrata in loco, ubi publicatum est, non est penale per n. 637. Forma à Tridentino præscripta (ut matrimonium fiat in facie Ecclesie) est substantialis, & non merè probatoria ex n. 638. dictum decretum (in quantum irritans) non obligat ubique, sed tantum, ubi publicatum est, n. 640. Et quamvis matrimonium sponforum retinentium domicilium à loco, ubi hoc decretum locum habet, ad alium de industria transeuntium, ubi Tridentinum non obligat, ut ibi clandestinè contracto matrimonio revertantur ad propria, validum censet Sanchez & alij, ut retulimus n. 643. contrarium tamen sentiunt alij svidem à n. 644. Tale tamen matrimonium, si non valet in vim matrimonij, valet saltem in vim sponsalium de futuro ex n. 651.

Ubi ad valorem matrimonij requiritur præsentia Parochi, necessaria est præsentia ejus, qui est proprius sponforum Parochus, vel alius de ipsius licentia Sacerdos, per n. 657. Est autem in ordine ad hunc effectum Parochus proprius, si saltem unus sponforum sit ejus Parochianus, ex n. 660. & seq. Proprius sponforum Parochus, etiam in aliena Parochia validè assistit matrimonio suorum ex n. 661. imò & licitè, secluso scandalo, ex n. 662. sufficit autem tam Parochi, quam testium, præsentia moralis, de qua n. 673. etiam si vi, vel fraude Parochus, & testes detinerentur per n. cit. & seq.

1999. Præter proprium sponforum Parochum nullus validè assistit eorum matrimonio, nisi sacerdos de ipsius, vel Ordinarij licentia, ex n. 677. & seq. Talis sacerdos à Parocho, vel Ordinario delegatus ad causam specialem v. g. ut assistat horum matrimonio, non potest subdelegare alteri

Tom. IV.

nisi expressè cum hac potestate, quòd possit alteri subdelegare, constitutus sit ex n. 681.

De poenis matrimonij clandestini jure statutis in sic contrahentes, vel eorum liberos, egimus à n. 694. de denuntiationibus à n. 684. qui *presumit* assistere matrimonio secundum quid clandestino, seu culpabiliter omisis denuntiationibus, per triennium ab officio suspendendus est, ex n. 725. & seq. assistens autem matrimonio alienorum, aut eos benedicens, manet suspensus, dum ab Ordinario ejus Parochi, qui assistere debebat, absolvatur ex n. 728. Testes, qui assistunt matrimonio vel simpliciter, vel secundum quid clandestino, arbitrio ordinarij puniendi sunt ex n. eodem.

§. XVII.

De impedimento ex Raptu.

Raptus mulieris (de quo actum à nobis est *tit. 1. à n. 507.*) causà matrimonij cum ea incundi, jure novo Tridentini est impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, aut eo stante contractum, inter Raptorem & Raptam, quam diu ipsa est in potestate raptoris, ex n. 709. & probabiliter etiam procedit, si mulier rapiat virum ex n. 521. Raptus autem non dirimit sponsalia de futuro ex n. 128. nec matrimonium inter raptam, & eum, qui rapit nomine alieno ex n. 518. non attenditur ad effectum dirimendi qualitas mulieris, ex n. 519. nisi sit sponsa propria, ex n. 514. cum limitatione ibidem posita. Est impedimentum juris tantum Ecclesiastici, ex n. 707. & solum temporale ex n. cod. & hoc impedimentum stat, esto mulier rapta consentiat in matrimonium, dum adhuc est in potestate raptoris, ex n. 516. intellige, si raptus est factus ex fine incundi matrimonium cum rapta ex n. 510.

Not. autem, non committi raptum, sub dicta dispositione irritante Concilij comprehensum, si mulier consentiens abductioni, vi opprimeretur, ex n. 515. secus, secundum aliquos, si vir uxorem invitam raperet, ut durante matrimonio rato tantum, eam opprimeret, ad consummandum matrimonium, ne religionem ingredi possit ex n. 515. sed contrarium proba-

R r r

proba-

probabilis est; quia raptus non habet vim dirimendi pro casu matrimonij prius rite contracti; unde hoc procedere potest solum, quoad penas Raptus.

2003. Quamvis autem in theoria hujus impedimenti nulla sit difficultas de nullitate matrimonij inter Raptorem, & Raptam, contracti, quando constat intervenisse raptum, prout est sub dispositione Concilij, tale matrimonium irritans; cum expressa, & clara sit ejus dispositio, ut rectè notat de Luca lib. 14. in *Annotat. ad S. C. Trid. discurs. 28. n. 1.* quia tamen sæpe intercurrunt quæstiones facti (quæ diversis scriptentium opinionibus involvuntur) & sunt potius dubitationes quoad applicationem casus particularis ad eam regulam Tridentini, nimirum super verificatione qualitatis veri, quæ sufficiat ad annulationem matrimonij, ac incursum poenarum, in decreto Concilij contentarum: ideo

2004. Quæres. 1. an illa dispositio Concilij irritantis matrimonium locum habeat, ubi cum vera, & positiva violentia mulier abducitur è domo patris, vel alterius conjuncti, seu educatoris, etiam inviti, & contradicentis nullo præcedente tractatu de matrimonio? R. affirmativè cum de Luca *cit. n. 5.* quia in hoc casu concurrunt omnes qualitates raptus, de quo egit Tridentinum, si factus est ex fine matrimonij ineundi, juxta dict. à n. 513. cum seq.

2005. Quæres. 2. an locum habeat in casu, quo (nullo præcedente tractatu super matrimonio futuro) puella volens abducitur è domo patris, vel educatoris, etiam positivè inviti? Affirmativam tener de Luca *cit. n. 5.* quia consensus puellarum, quæ nimirum de facili subjacent seductionibus, non videtur habendus in consideratione. Sed contrarium probabilis est; cum decretum irritans non fundetur in facto, sed probabili periculo, lædendi eo casu libertatem Raptæ ad consensum matrimonio substantialem requisitam; dispositio autem talis locum habet, etiam si periculum in casu particulari deficiat; ut patet in decreto irritante professionem religiosam, factam ante annum ætatis 16. completum.

2006. Quæres. 3. an decretum hoc casu irritans matrimonium habeat locum ubi (nullo tractatu matrimonij prævio) puella vo-

lens abducitur è domo patris, vel alterius ignari, vel absentis, aut dormientis, nulla positivè violentiâ accedente? Affirmativam tener de Luca *cit. n. 6.* sed ibi videtur loqui de jure civili, & quoad penas talis raptus; non quoad vim dirimendam matrimonij, quæ attenditur solum secundum dispositionem juris Ecclesiastici.

Et quamvis apud eundem n. 7. aliqui velint; idem procedere de jure canonico antiquo, innixi aliquibus canonibus relatis in decreto Gratiani, pro consueto Legistarum abusu (ut ipse loquitur) ut unus alium transcribat, nullâ habita consideratione, an bene vel malè dicatur? eorum tamen doctrina locum habere non potest; quia decretum Gratiani non habet vim legis, utpote continens privatam collectionem plurium sententiarum SS. PP. vel decretorum CC. generalium, vel provincialium, aut aliquarum legum civilium, ex quibus ea tantum valent quantum valet autoritas in foro Ecclesiastico eorum, qui sunt conditores earum. Et ideo meritò, quoad quæstionem propositam resolvit negativam n. 10. ut jam diximus supra.

Quæres. 4. an dictum decretum irritans matrimonium Raptoris cum rapta locum habeat, ubi prævio tractatu matrimonij puella volens rapitur, in invitam, vel saltem ignorantibus parentibus, aut ipsorum curæ subest? R. negativè, si tractatus ille prævio continebat sponsalia. Nam raptus sponsæ propriæ non subest illi decreto irritanti, ut diximus supra, etiam si alij inviti sint; intellige tamen cum limitatione ibidem data; nec poenis à jure statutis; sic Castropalaus *d. 4. de sponsal. p. 2. q. 2. n. 8. ex c. penult. de Raptoribus.*

§. XVIII.

De impedimento ex defectu ætatis.

Non agimus de defectu ætatis, ex quo fit, aliquos nondum habere usum rationis; ut, cum requisita deliberatione, (de qua à n. 380.) consensum, ad contractum præsertim indissolubilem, atque ad eò perpetuum, & valde gravem, præstare non possint; sed eo, quo stante, jure solum Ecclesiastico sponsalia, vel matrimonia irritantur. Et quamvis, ut patet ex dictis, ætas non contineatur inter impedimenta dirimentia,

supra

supra enumerata (sicut nec conditiones, que contrariantur substantiæ matrimonij, de quibus fusc actum est *tit. 5.*) de illo tamen defectu in præfens etiam breviter dicendum venit.

Ad valorem igitur sponsalium de futuro jure Ecclesiastico requiritur septennium completum ex n. 585. & quamvis aliqui censent sufficere septennium completum *moraliter*, malitiâ nimirum ætatem supplente, ut diximus n. 589. & seq. *probabilis* tamen est, requiri septennium *physicè* completum, ex n. 591. Ex hoc fit defectum septennij *physicè* completi, constitutione Ecclesiæ, dirimere sponsalia de futuro; cum ea, stante hoc defectu contracta, probabiliter non valeant, ut dictum est; ad matrimonium autem validè contrahendum, jure canonico, requiritur in contrahentibus ætas legalis nimirum pubertatis, à jure definitæ, quæ habetur non tantum numero annorum 14. in masculis, & 12. completorum in feminis; sed etiam cum malitiâ supplet ætatem, ut diximus à n. 601. & seq.

P A R S II.

De Dispensationibus Matrimonialibus.

Cum non raro contingat, occurrere *justas causas*, ut, qui propter impedimentum inter ipsos existens matrimonium vel licent, vel etiam validè contrahere non possunt, lege illud vel præcisè prohibente contrahere, vel etiam annullante, à tali lege solvantur: plures autem difficultates occurrant tum in libello, seu supplicatione pro dispensatione impetranda; tum in rescripto, seu dispensationis concessione, communiter multiplicibus clausulis modificata, quæ obicem vel dubitationem cavere possint, ad calcem hujus questionis tractatum aliquem super hoc adijcere placuit.

ARTICULUS I.

De dispensatione in genere.

Præmitto hunc articulum, præsertim quoad questionem, an dispensatio cadat in jus naturale, & divinum? vel an dispensatio inferioris cadat in legem superioris?

Tom. 17.

Nam sine horum notitia vix rectè possunt resolvi quæstiones de dispensationibus in impedimentis matrimonij, de quibus hic agendum erit. Dispensatio, prout hic accipitur, est juris alicujus relaxatio; seu exemptio alicujus à legis obligatione, ut colligitur ex *c. de multa* & *qui. 1. quæst. 7.* Et ideo vocatur etiam *moderatio canonum. c. Ipsa pietas. Q. si inquirat. 23. q. 4.* ejus effectus est, ut, quod de jure est illicitum, dispensatione fiat licitum. Hinc dispensatus in aliqua juris inhabilitate, fit habilis æquè, ac habilis naturaliter, seu habilis de jure communi. Nam fictio juris tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero. *L. filio. ff. de Lib. & Posthum. & factum civiliter eundem habet effectum, quem factum naturaliter. L. fin. ff. mandat. L. si mater. C. de Just. intellige, in casibus, ad quos jure disponente talis fictio porrigitur;* non autem, secus; Et ideo quoad habilitatem personæ dispensatæ nulla admittitur distinctio inter habitalem *naturaliter*, seu de jure communi; & habitalem *ex dispensatione*; cum procedant ab eodem fonte, nimirum Principe, qui potest lege suâ inducere habilitatem, & inhabilitatem, nimirum vel condendo legem generalem, sive inducendo jus singulare; Sic Vincent. de Justis *l. 1. dispens. matr. c. 1. n. 12.* Dispensatio non est lex, sed remissio legis, & secundum quod est in dispensato, est jus privatum *c. 33. q. 2. c. Interfellores 13. & c. in adolescentia. 14.*

Dispensatio etiam non est privilegium. *2012.*
1. quia hoc aliquando præter jus conceditur; Castropal. *tom. 1. tr. 3. d. 6. p. 1. n. 8.*
2. quia hoc quandoque conceditur sine causa, Sanchez *l. 8. matr. d. 1. n. 1.* Nec est irritatio legis, impediendo, ne robur acquirat; v. g. necessariam illi confirmationem negando. Nam dispensatio non tollit legem, sed tantum eximit ab illa; Salas *de Legibus, d. 20. s. 1. n. 2.* Nec est interpretatio legis; hæc enim non eximit à lege, sed solum ex debitis principijs deducit, in tali casu legem vim non habere, aut in hoc, vel illo sensu accipiendam esse; Arriaga *Theol. tom. 2. d. 5. s. 6. n. 47.* Deinde *dispensare* est actus jurisdictionis; *interpretari* non est actus jurisdictionis, sed doctrinæ. Nam quilibet vir doctus potest doctrinaliter legem interpretari; non tamen dispensare legem. Nec etiam

R r r 2

est